

Van: Mediadoc <fa634702@skynet.be>
Verzonden: maandag 17 december 2012 21:42
Aan: Mediadoc
Onderwerp: Groene Belg 820: Shooting Pandemic /Gratis Nieuws ? / Het Platste Nieuws ! / Stop de tijddieven

De Groene Belg 820

Onafhankelijk Belgisch e-dagblad - 17/12/2012 - 11 pagina's

Newton/Diest - 'The Pandemic of Shootings'
Gratis Nieuws ? / Het Platste Nieuws ! / Stop de tijddieven

EDITO

Van "Newton" tot "Diest"

In reactie op de bijdrage "Hypocriet Amerika" - over de jongste moordpartij op een Amerikaanse school - schreef een in Amerika wonende Belg: "Goede analyse. American exceptionalism! "

Waarna ik de Amerikaanse groenanarchistische denker **John Zerzan** contacteerde met wat informatie en de vraag wat hij van dit soort 'gebeurtenissen' vindt.

John antwoordde: "Thanks for your brief but very informative piece about homicide rates. Attached is something I wrote on US shootings. It appears at anarchistnews.org as "We Heard Screaming." I continue to see the rampage killings as having a lot to do with technological levels of society and hence spreading other countries. There certainly are cultural differences involved and I would not say that technology is the only underlying factor, but the effects of tech are important, as I see it.....John"

Hierna volgt de tekst waarin Zerzan de link legt tussen de "zinloze slachtingen" en de mate waarin onze samenleving geen samenleving meer is. "**Nihilistische daden, inbegrepen 'shootings', zijn de symptomen van de isolerende leegheid van de massamaatschappij.**"

Merk op dat John het in zijn tekst ook heeft over "**an even more horrific trend: family slaughters by a parent**". En daar hadden we er vorige week één van in eigen land: de moeder uit **Diest** die drie van haar kinderen doodde vooraleer ze zelfmoord probeerde te plegen. Ook over dat soort gezinsdrama's kunnen we blijven jammeren dat ze onbegrijpelijk zijn, maar we doen er beter aan na te denken, wat er mis is met onze 'samenleving' dat een moeder tot zo'n toestand kan komen dat ze de kinderen die ze met veel moeite op de wereld gezet en opgevoed heeft, vermoorden wil. (jpe)

WHICH OF THESE SIGNS WILL PREVENT ANOTHER TRAGEDY?

Dit is de keuze waar veel Amerikanen zich voor gesteld lijken te zien: wapens verbieden of de scholen zwaar bewapenen. Zwaar bewapende leerkrachten ... Aan het in vraag stellen van hun 'samenleving', daar zijn ze nog niet aan toe.

The Pandemic of Shootings ***By John Zerzan***

†† Let's assume there is nothing that hasn't been done before. Including multiple homicide. But that seems to be a modern phenomenon and one that is now common.

†† 1966 was a banner year for murder sprees, a break-out year ahead of its time. Although Charles Starkweather killed eleven people in Nebraska and Wyoming in 1958, it was '66 that introduced things to come.

†† In that year Richard Speck stabbed eight student nurses to death in their Chicago apartment; and Charles Whitman left a suicide note, climbed a tower at the University of Texas, and shot fourteen people to death.

†† **After a few years' relative lull, in 1983 multiple shootings by post office workers engendered the term "going postal."** Since that year there have been 35 homicides in eleven incidents involving postal employees. A slowly rising number of workplace killings included, for example, an Atlanta office shooting in 1999: thirteen dead.

†† **It was in the late 1990s that the term "school shootings" entered common usage.** In Springfield, Oregon in 1998, Kip Kinkel gunned down his parents, then shot 24 fellow Thurston High School students, two of them fatally. More famously, in 1999 two boys at Columbine High near Denver achieved a death toll of fifteen. Several more school rampages followed, along with shootings at shopping malls, such as the nine fatalities at an Omaha mall in 2007. There were 33 killed at Virginia Tech in 2007, and twelve dead at the Fort Hood army base in Texas in 2009, on and on, including the "Batman movie" horror at a Denver suburb this summer and now the CT elementary school body count.

†† **An even more horrific trend** in very recent years involves **family slaughters by a parent.**

†† **And the silence about the now-chronic death sprees speaks loudly. The pathology is too close to the question of the very nature of modern mass society.** U.S. data, by the way, is increasingly duplicated in other developed and developing countries. Evidently, the more technological the society, the more likely carnage will occur. And this cuts across cultural differences by and large, underlining the importance of the technological factor.

†† **Technology can't be said to be the only factor, but it is very much related to what I think is the bottom-line reality behind these near-daily rampages: the disappearance of community--face-to-face community.** When community is gone, or nearly so, anything can happen—and anything *does* happen. As community heads to a vanishing point, social ties and human solidarity are lost, of course. **Nihilistic acts, including shootings, are symptoms of the isolating emptiness of mass society. How could it be otherwise?**

†† **The antidote lies in finding a basis for a renewal of community:** moving away from the technified wasteland of ever more massified and dispersed society. We must not stumble on with what passes for political dialog, a discourse that addresses almost nothing of real consequence. The shocking scandal mounts and it is past time to look at what society is fast becoming and why.

John Zerzan

JOURNALISTIEK

Gratis Nieuws ?

Uitgevers samen in de boot met Media ID

"Nieuwssites gaan achter betaalmuur" blokletterde De Morgen vorige vrijdag stoer op zijn voorpagina.

DM-journalist Jan Debackere schreef: "De Frans- en Nederlandstalige uitgevers hebben elkaar gevonden in het oprichten van **Media ID**, een gemeenschappelijk onlineregistratie- en betaalsysteem." (...) "Met Media ID kunnen de uitgevers **beter weten wie hun nieuwssites bezoekt**, maar verschillende kranten geven ook aan dat ze met het platform **een deel van hun website betalend** zullen maken. Met Media ID zou je bijvoorbeeld een kleine som kunnen vragen aan wie een artikel uit een krant of tijdschrift wil lezen."

Het betaalsysteem dat aan Media ID gekoppeld wordt, zou even makkelijk moeten werken als dat van iTunes, de onlinemediawinkel van Apple.

De uitgevers zullen voor Media ID een **coöperatieve vennootschap** oprichten. **"Alle grote uitgeverijen** zullen al zeker aandeelhouder worden: De Persgroep (De Morgen, Het Laatste Nieuws, de Volkskrant), Corelio (De Standaard, Het Nieuwsblad), Concentra (Gazet van Antwerpen, Het Belang van Limburg), Mediafin (De Tijd, L'Echo), Sanoma (Story, Flair) en Roularta (Knack, Trends). Aan Franstalige kant werken Rossel (Le Soir) en IPM (La Libre Belgique, La Dernière Heure) mee." Aan Nederlandstalige kant zijn **ook drie televisiegroepen geïnteresseerd**: VTM (Vlaamse Mediamaatschappij), 'De Vijver Media' ('Vier', 'Vijf' en Humo) en de VRT. Maar het onlineaanbod van de VRT blijft wel gratis.

Voor hun Media ID-betaalsysteem proberen de uitgevers ondertussen van de 'Vlaamse' deelregering extra subsidies (belastingsgelden) los te peuten. De bedoeling is om Media ID vanaf april te testen, zodat alle mediagroepen tegen 1 september 2013 klaar zijn om het platform uit te rollen.

"Journalistiek kan niet gratis zijn"

Aldus de titel van het opiniestuk van **Yves Desmet** vorige vrijdag in De Morgen. Desmet stelde vast dat de hoop dat men met reclame alleen, nieuwssites zou kunnen laten renderen, niet is uitgekomen.

Gratis nieuws, "het kan geen blijvend model zijn voor het echte journalistieke werk." stelt hij. "Het is **een illusie het lezerspubliek te doen blijven geloven dat artikels waar professionele journalisten dagen aan gewerkt hebben, vervolgens gratis kunnen worden weggegeven**. Op die manier kannibaliseer je uiteindelijk je eigen redacties en verschaal je het nieuwsaanbod tot een uniforme stroom persmededelingen, telexen en pr-berichten. Met waarheidsvinding, laat staan met een echte vierde macht die de andere staatsmachten naar best vermogen volgt en controleert, heeft dat dan niets meer te maken."

Enerzijds heeft Desmet gelijk dat beroepsjournalistiek niet gratis kan zijn. Er is altijd iemand die de rekening betaalt, al is het maar voor de kosten die de desnoods vrijwillig werkende journalist maken moet.

Anderzijds wil Desmet ons weer wijsmaken dat als de krantenbedrijven winst kunnen maken, zij een degelijke vierde macht zullen wezen. Desmet, als vierde macht ? Aan hoeveel zelfoverschatting kan een mens lijden ? Dat Desmet zelf al een paar keer opzij geschoven en weer aangehaald werd door baas Van Thillo, had hem toch moeten doen inzien, dat er zoiets bestaat als **de echte eerste macht: de geldmacht**. Daarna komen de drie staatsmachten en de zogenaamde vierde macht is ofwel het speeltje van de eerste macht, ofwel onderdeel van de staatsmacht. Burgerlijke media die los van al die machten staan, komen nauwelijks voor.

Desmet gaat verder met te **vergoelijken dat er straks betaald moet** worden: "Veel hoeft het niet te kosten - voor de prijs van een papieren krant krijg je niet eens een kop koffie op café, en op internet zal de prijs nog lager liggen - maar iets moet ervoor zorgen dat redacties budgetten kunnen verwerven waarmee ze hun werk naar behoren kunnen doen. Mini-betalingen voor een artikel, een klein bedrag voor een aantal artikels per maand, digitale abonnementen met extra service voor de houders ervan: **overal wordt naarstig gezocht naar nieuwe modellen** om de betaalmuur zo attractief mogelijk te maken voor de lezer, en er zoveel mogelijk meerwaarde aan te geven. Het is een wereldwijde evolutie bij zowat alle uitgevers. Eén die echt noodzakelijk is om kwaliteitsvolle journalistiek een kans op overleven te geven."

Op het opiniestuk waren op zaterdagochtend al 40 reacties binnengelopen. Enkele daarvan waren de moeite. Zo bijvoorbeeld deze:

Peter Swinkels schreef: "Ik ben bereid om te betalen, maar dat wil ik wel **kwaliteit** zien. Wat mij betreft is dat: geen grofgebekte en inhoudsloze columns van iemand als pdw, geen dagelijkse column Camps, die enkel zijn persoonlijke frustraties botviert. Verder zou ik DM willen aanraden om zichzelf niet te veel een kwaliteitskrant te noemen. Kwaliteit is als eerlijkheid: je zegt niet voortdurend dat je eerlijk bent, je moet je eerlijk gedragen."

Jørgen Vervliet liet weten: "Dat ik moet betalen om het nieuws te kunnen lezen, daar is geen discussie over. Enkel heb ik problemen met de methodiek van het innen. Als ik het goed heb is men aan het spelen met de idee om een mediaID op te richten. Dat is nogal vies. Ik wens dat ik **anoniem** kan betalen. Want anders worden we weer in vakjes gestoken. De adverteerders zullen gelukkig zijn. Een krant in de winkel is toch ook anoniem. Verkoop misschien kraskaartjes met een anonieme login?"

Dave Wolles zag een ander probleem: "Verschillende privé mediabedrijven gaan samenhouden en **prijzen afspreken?** En wat vindt Europa daarvan? Hier is nog niet het laatste over gezegd..."

Te vroeg victorie gekraaid

Al op vrijdag krabbelden de uitgevers in De Morgen meteen wat terug. "Niet alle nieuws komt achter de betaalmuur" titelde een tweede bijdrage van Jan Debackere. Ondertitel: "Een groot deel van de nieuwssites blijft ook in de toekomst gratis toegankelijk."

Laurens Verhagen, hoofdredacteur van demorgen.be en vk.nl. stelde: "Nee, ik geloof niet dat het realistisch is om alles achter een betaalmuur te stoppen, zeker niet voor een algemene nieuwssite als demorgen.be. Dan krijg je zo weinig bezoekers over de vloer dat het niet meer interessant is. Je zal dan ook nog nauwelijks reclame-inkomsten overhouden. Er blijft dus een aantrekkelijke nieuwssite die gratis is en meer aanbiedt dan alleen maar berichten van het persbureau Belga."

Wat zal er dan niet meer gratis zijn ? Verhagen: "Analysestukken en recensies: dat zijn typisch stukken die niet meer gratis zullen zijn. Daarnaast werken we ook aan een 'Plus'-omgeving, waar we extra diensten en

mogelijkheden zullen aanbieden, zoals speciale apps. Daarmee willen we onze abonnees meer waarde voor hun geld bieden. Nu krijgen ze online immers nog hetzelfde als de niet-abonnees. De bedoeling is om ook de niet-abonnees te verleiden om voor die Plus-omgeving te betalen. Daarom is die gratis site zo belangrijk: die moet zo interessant zijn dat mensen willen betalen voor nog meer extra's."

Zijn "betaalmuren" tot mislukken gedoemd ?

Je merkt het: **het niet-meer-gratis-verhaal, valt te nuanceren**. Media ID lijkt eerder bedoeld om de lezers beter te leren kennen ('datamining'), dan om hen te doen betalen. En als de lezers beter gekend zijn, kan er gericht reclame op hen afgezonden worden.

Toch titelde Christophe Callewaert op maandag 17 december 2012 op DWM: "**Kranten in crisis: alleen DeWereldMorgen.be blijft gratis**"

Daarmee was Callewaerts titel al even voortvarend als die op de voorpagina van De Morgen die hij bekritiseerde. Zijn titel klopte van twee kanten niet. Eén: de anderen blijven deels wél gratis. En twee: DWM is niet echt gratis in de zin dat we er allemaal belastingen voor betalen, via de subsidies voor DWM. Bovendien opent elke nieuwsbrief van DWM met een oproep om geld te storten.

CC had wél gelijk door te wijzen op één van dé moeilijkheden voor betalende nieuwssites: **"Probleem is dat er altijd wel ergens gratis nieuws te vinden is."**

Hij schetste vervolgens **hoe de media kampen met dalende reclame-inkomsten** vanwege de economische crisis **en belangrijker nog, met "de erosie van de verkoop van papieren bladen"**, juist omdat "lezers aan hun trekken komen op het gratis en oneindige internet."

In eigen land zien we onder andere hoe Le Soir zopas "de derde herstructurering in evenveel jaar te verwerken. Na deze snoeibeurt zal de redactie nog 94 journalisten tellen. 36 minder dan in 2008. (...) Aan Nederlandstalige kant vallen de grootste klappen bij de weekbladen die hele horden lezers zijn verdwijnen. Maar ook bij de kranten – waar in 2009 al flink bespaard werd op personeel – staan de zenuwen gespannen."

Biedt het doen betalen voor krantenartikels op het Web, de oplossing ? Vergeet het. De buitenlandse voorbeelden die de Belgische kranten vaak citeren, **lijken niet te kloppen.** "The New York Times", die een paywall invoerde, verloor voor haar webstek 20 procent van haar lezers en dus een pak reclame-inkomsten. De krant is overigens "zo slim om vrij toegankelijk te blijven via Facebook-verwijzingen of Google-opzoeken." En op grote momenten, zoals de verkiezingen, "haalt de Times de paywall naar beneden, waarmee de redactie toont dat ze niet echt gelukkig is met het systeem."

Er zijn nog voorbeelden van mislukte betaalmuren. The Times in Groot-Brittannië bv. "De nieuwssite van die krant uit de stal van Rupert Murdoch verloor 90 procent van haar bezoekers na het invoeren van de paywall. **De reden dat een paywall een wankel model is** in het internettijdperk is eenvoudig. **'There's always someplace else to get the news'.**" Vandaar dat iemand zoals Christian Van Thillo (De Persgroep) zo gebeten is op het gratis aanbod op deredactie.be (VRT).

Maar er is ook het feit dat **wat de kranten te bieden hebben, echt niet zo uniek is** dat het achter een betaalmuur kan. Bij een financieel blad kan dat nog wel, maar niet voor algemeen nieuws dat op het web in duizend en één vormen te vinden is.

Callewaert eindigt met te stellen dat "DeWereldMorgen.be gratis zal blijven. Omdat wij willen dat onze artikels door zoveel mogelijk mensen gelezen worden." Hij eindigt met te vragen dat de subsidies minder naar de commerciële mediaconcerns zouden gaan - zij krijgen in 'Vlaanderen' per jaar 350 miljoen euro overheidssteun - en meer naar het stimuleren van goede journalistiek. (1)

Door mee te betalen voor zijn medium, bewijst de lezer dat het hem wat waard is

Zijn er dan echt geen redenen waarom lezers financieel zouden bijdragen aan de financiering van een medium ? Via abonnementen, betalingen per artikel of op nog andere wijzen.

Toch wel.

Ten eerste, kan een medium dankzij de steun van zijn abonnee's **onafhankelijk blijven van subsidiërende overheden** (en de machten die ze dienen). Bij De Wereld Morgen zien ze nu geen enkel gevaar meer in subsidies, die nochtans van een politieke overheid moeten komen en die men dus te vriend moet houden. Vreemd, want de mensen achter DWM zijn dezelfde als die achter Indymedia.be én voor alle Indymedia's wereldwijd, zijn subsidies verwerpelijk omdat je zo weer met het systeem meeheult. De vraag is bijvoorbeeld of indien DWM er op aan zou sturen, niet om het systeem te hervormen maar om het te saboteren omdat het de planeet kapot maakt, of DWM dan nog subsidies zou krijgen. Zie ook de braafheid van heel de gesubsidieerde milieubeweging, Bond Beter Leefmilieu op kop. Overigens ligt De Wereld Morgen ook nog met bijna het hele "middenveld" in bed omwille van de centen, én dus moet ook nog eens dat hele "middenveld" te vriend gehouden worden. Een behoorlijk corrumperend systeem, zoals ik eerder al uit de doeken deed. (2)

Ten tweede is er het argument dat **een lezer door mee te betalen voor zijn medium, bewijst dat het hem wat waard is.** Het is een serieuze **aansporing voor de redactie**, dat de lezer in ruil voor wat het medium hem biedt,

er zelf ook iets voor over heeft. Voor De Groene Belg zijn abonnementen mogelijk gaande van 10 Euro tot 100 euro of meer. En indien iemand die krap bij kas zit, 10 euro betaalt, dan kan dat meer betekenen dan iemand die geld genoeg heeft en even 100 euro schenkt. Want 10 euro is wel 400 frank en dat kan veel schelen aan het eind van de maand.

Ten derde krijgt een lezer door zijn abonnement uiteraard ook **een vorm van inspraak**. Elk iet of wat verstandig medium houdt rekening met zijn publiek; zonder het daarom naar de mond te moeten praten. Een echt goed medium gaat met al zijn echte lezers, een dialoog aan.

In ruil voor zijn of haar abonnement, moet het medium wel iets aanbieden dat echt uniek is. Voor wat De Groene Belg betreft ligt dat unieke op minstens deze drie vlakken:

1) het in vraag stellen van zowat alles en iedereen;

2) de radikale zoektocht naar een echt ecologische opstelling, één waarbij mens en natuur niet gescheiden worden (de tegenstelling stad-platteland) maar terug één worden (groen-anarchisme);

3) het zoeken steeds weer naar een Belgische opstelling, in plaats van toe te geven aan de "Vlaams-Waalse" opsplitsing; maar steeds ook met oog voor heel de **internationale kontekst** (inter-nationalisme).

Aan iedere lezer voor zich, om uit te maken of dat voldoende uniek is om te steunen.

Jan-Pieter Everaerts

(1) <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2012/12/17/kranten-in-crisis-alleen-dewereldmorgenbe-blijft-gratis>

(2) <http://www.mediakritiek.be/index.php?page=77&detail=1251>

JOURNALISTIEK

Het Platste Nieuws

Afsluiten doet deze editie zo meteen met een boekbespreking over "de tijddieven". Behoren veel massamedia daar niet ook toe, tot die tijddieven ?

Op www.Krantenkoppen.be vind je aan de rechterkant een kolom met de meest gelezen artikels. Voor wie zijn tijd niet wil verprutsen, zijn dat vaak artikels die absoluut niet te lezen zijn. Over wat allerlei vedettes uitspoken, wat voor kleren ze aan hebben of niet aan hebben, enzoverder.

Vorige vrijdag had Het gedrukte Laatste Nieuws ook zo'n typische kop: "**De volledige reconstructie: Hoe liefde voor hoertje Stevaerts leven ruiïneerde**". Binnenin kreeg je dat dan uitgespit over twee pagina's. Verder ging de voorpagina over het '**Gezinsdrama in Diest: Kindjes leefden misschien nog**.' En achteraan de eerste katern prijkte niet alleen ene kleurenfoto van "Natalia", de benen wijd open, maar ook het artikel "**Meisjes boden zich aan via site Zoekoppas.be: Babysitters roven huis leeg en laten kleuters alleen achter**." Daarnaast nog een kleiner artikel over een "**meisje (15) dat gedicht schreef, springt onder trein**". Binnenin onder andere een pagina over het proces van een gifmengster, de fraudezaak tegen De Gucht en een middenpagina met Vincent Van Quickenborne voluit.

Op weg naar Brussel, kocht ik vrijdag dat nummer van Het Laatste Nieuws ook. Nog voor de trein toegekomen was, hield ik er al dit gevoel aan over: **deprimerend !**

Het is een vaststelling die wel vaker bij dat soort kranten gemaakt wordt: **wie elke dag via zo'n gazet "alles" verneemt over moorden, rampen, de strapatsen van BV's en dies meer, houdt er geen positief mens- noch wereldbeeld aan over.**

Moet dat dan ? Dat positief mens- en wereldbeeld ? Neen, maar een realistisch wereldbeeld zouden de media ons wel moeten kunnen bieden.

En is dat dan niet realistisch, het beeld dat HLN van zich misdragende mannen en vrouwen geeft ? Gedeeltelijk wel, maar het is maar een deel van de realiteit. Er zijn ook nog wel andere mensen die wel verdienstelijk werk doen, maar waarvan je in het Platste Nieuws weinig sporen vindt.

En ook, er bestaat een wereld buiten die van de binnenlandse bedriegers en feestvierders (die laatsten komen vooral in de regio-pagina's aan bod, daar wordt het "leuker").

Past Laatste Nieuws niet een enorme censuur op de realiteit toe ?

Zouden kranten zoals Het Laatste Nieuws er nu één is, niet verboden moeten worden ? Wegens het verpesten van het maatschappelijk klimaat.

Is dat dan geen Censuur ? Maar is het niet Het Laatste Nieuws dat een enorme censuur op de realiteit toepast ? ! Alles wat niet verkoopbaar genoeg geacht wordt, wordt er uit gehouden. En al zeker alles wat ingaat tegen de bourgeoisvisie van één van de allerrijkste Belgen, C. Van Thillo.

Zou de overheid voor al de miljoenen euro's van onze belastingsgelden die ze jaarlijks via allerlei omwegen aan persgroepen zoals die van Van Thillo weggeeft, niet één en ander moeten eisen: zoveel pagina's internationaal nieuws al meteen in de eerste katern, zoveel pagina's nieuws over het milieu, zoveel

pagina's nieuws over ... Inhoudelijke eisen stellen dus: dat is het minste wat de overheid moet doen in ruil voor de 350 miljoen euro die ze elk jaar uit onze zakken haalt en overpompt naar de persbaronnen. En als die laatsten nog eens zagen over hoge belastingen, dat ze dan hun eigen subsidies teruggeven.

Jan-Pieter Everaerts

PS Overigens gaat Het Laagste Nieuws nog altijd verder met de seksadvertenties die nochtans al jaren geleden verboden werden. Op pagina 36 waren ze op vrijdag weer over een hele pagina te vinden. Kassa, kassa. Wanneer zal Van Thillo wiens kranten zo graag anderen aan de muur spijkeren als ze een scheve schaats rijden, daar op afgerekend worden ?

Zijn weekblad **Dag Allemaal** liet overigens vorige week ook de prostituée die met Stevaert aanpapte aan het woord. Ze "[doet voor het eerst haar verhaal over de affaire in Dag Allemaal](#)." heette het. Maar wat voor zin heeft het om zo'n bedriegeres die om het even wat uit haar duim zuigt, aan het woord te laten, anders dan dat zoiets verkoopt ?

Wat mij verbaast is dat nog niemand van al de in Dag Allemaal te kijk gezette personen, daar ooit de redactie zelf voor aangepakt heeft. En dan niet met advocaten, als u verstaat wat ik bedoel ....

BOEKBESPREKING

Strijd om de tijd: stop die tijddieven!

Boekbespreking door Michel Lootens

donderdag 13 december 2012

In zijn boek "Neem de tijd" gaat Koen Haegens, redacteur bij De Groene Amsterdammer, op zoek naar de wortels van wat hij 'de haastmaatschappij' noemt. Zijn centrale vraag is **waarom grote groepen mensen het vandaag zo druk hebben**. Vergeleken met vorige generaties zouden we het nochtans wat rustiger aan kunnen doen, gezien de technologische vooruitgang. **Er moeten dus ergens 'tijddieven' aan het werk zijn** die ons aan het bestelen zijn, stelt Haegens vast.

Hij beschrijft hoe de grens tussen werk en vrije tijd vervaagt door laptop, smartphone en iPad. In veel jobs neemt de werkduur en het aantal onbetaalde overuren toe: de arbeidstijd begint al 's ochtends in de trein, 's avonds wordt de e-mail nog even beantwoord en in het weekend moet er vaak nog wat werk ingehaald worden. De zesdaagse werkweek is terug van weggeweest, stelt Haegens. De leemten in de tijd verdwijnen overal. Hij zoomt in op de werkdruk in de callcenters van France Telecom en merkt op hoe in veel beroepen de werknemers hun traditionele lunchpauze vervangen door het eten van een broodje achter hun computer. De diefstal van de tijd sijpelt ook over tot buiten de werkplek: mensen wandelen steeds sneller over straat en ergeren zich vaker aan anderen die het bijvoorbeeld 'aandurven' om breeduit stil te staan op de roltrap. Het resultaat van dit alles betekent **op termijn het einde van de vrije tijd**.

Koen

Haegens

Ook de flexibilisering van de arbeid beschrijft Haegens als een vorm van toenemende tijdsdruk: via tijdelijke en uitzendcontracten wordt voorkomen dat op minder drukke momenten het werkritme daalt. Het toegenomen aantal flexwerkers, vooral dan de schijnzelfstandigen, plaatst de betrokken arbeiders in een bikkelharde concurrentie met elkaar, wat hen dwingt om nog harder te werken. Haegens wijdt ook een interessant hoofdstuk aan jongeren, die volgens hem steeds vroeger aan hun cv beginnen te timmeren. Het verschil tussen jeugd en carrière vervaagt. Aan kinderen wordt steeds vroeger tijdsdiscipline bijgebracht en universiteiten verlagen de kwaliteit van het onderwijs om studenten toch maar zo snel mogelijk af te laten studeren. De diefstal van onze tijd gaat blijkbaar **gepaard met een gestolen jeugd...**

Het sterke punt van dit boek is dat Haegens de 'drukke' beschrijft als een maatschappelijk probleem. Er is een veelheid aan 'psychologische boekskes' die deze drukte wijt aan een verkeerde mentaliteit van de werknemer, die de nadruk legt op de individuele verantwoordelijkheid en vervolgens vervalt in kwakzalverij als meditatie, geluksgoeroes en stress-coaching. Haegens legt daarentegen de link met het kapitalisme en in het bijzonder met de neoliberale fase ervan. Zijn hoofdconclusie is zeer juist: tijdsdruk is **een collectief probleem, dat vraagt om een politiek antwoord.**

Haegens lijkt zich helaas niet bewust van het feit dat Karl Marx reeds schreef over "de opvulling van de poriën van de arbeidstijd" (p.384 in de nieuwe uitgave van Het Kapitaal bij Uitgeverij Boom, 2010). Daar gaat Marx uitgebreid in op de intensivering van de arbeid. In zekere zin is de analyse van Marx juister dan die van Haegens omdat Marx duidelijker de tegenstelling tussen lonen en winsten voor ogen houdt en uitlegt welke rol de intensivering van de arbeidstijd speelt in de creatie van (relatieve) meerwaarde.

De 'tijddieven' waarnaar Haegens op zoek is, zijn in feite de kapitalisten! Hoewel zijn boek vol bewijzen staat, aarzelt Haegens om deze conclusie duidelijk te trekken. Dat leidt tot wat verwarring op het einde wanneer hij de mogelijke alternatieven bespreekt. Die variëren van het enerzijds goed voorstel om 'de tijd' als thema centraler te stellen in de syndicale strijd, tot het anderzijds onbegrijpelijk ophemelen van utopische initiatieven van het genre 'biologische moestuinen'. Het werken in een tuin kan misschien een rustgevend effect hebben bij sommigen, het verandert echter niets aan de oorsprong van het probleem. Wat ontbreekt is de evidente conclusie dat de intensivering van de arbeid tendentieel onvermijdelijk is onder het kapitalisme. We kunnen onze tijd alleen duurzaam herwinnen door te breken met het kapitalisme en de economie op een democratische manier te plannen.

Maar "Neem de tijd" leest als een trein (o ironie) en Haegens doorspekt zijn verhaal met een pak interessante cijfers, welgemikte anekdotes, een toegankelijke en originele bespreking van een reeks vooraanstaande economen (Taylor, Keynes, ...) en linkse intellectuelen (Foucault, Harvey, Sennet, ...) en een fascinerende greep uit de cultuurgeschiedenis die onze verhouding tot de tijd weergeeft (verschillende romans en films zoals Chaplin's Modern Times). **Met andere woorden: een prachtig boek.**

Koen Haegens, "Neem de tijd: Overleven in de to-go maatschappij", Amsterdam, 2012, Ambo. 201 blz. € 17.95

Boekbespreking overgenomen met dank aan <http://www.vonk.org/de-strijd-om-de-tijd-stop-die-tijddieven.htm>

De Groene Belg-Abonnement

Voor ieder met beperkt budget: 10 tot 25 Euro / jaar

Gewoon abonnement: 50 Euro / jaar

Steunabonnement: 75 of 100 of ... Euro / jaar

Abonnement te betalen op BE13-4253-1567-1139 - BIC: KREDBEBB

van vzw Mediadoc, Broux 73, 4830 Limbourg www.mediadoc.be - www.degroenebelg.be

---

*De Groene Belg is een onafhankelijke uitgave van vzw Mediadoc. Voor alle correspondentie:
mediadoc.diva@skynet.be*